

העדות כמו שהעיד העד, ואין זה עדות על העד כלל, ולפיכך לא נעשו זוממין בזה, ואפילו אם בא הרוג ברגליו, אין כאן עדות על העד, ואין נעשים העדים זוממין אלא אם כן העידו עליהם בעצמם, ובין הכחשה ובין בא הרוג ברגליו אין כאן עדות על העדים.

★★

בגמ': עד זומם וכו'.

כתב היראים (קסח), 'לא ידעתי מנין לאומרים שהממון [שנותנים העדים זוממין] למי שהעידו עליו, אחרי שהוא קנס יתנהו בית דין לכל מי שירצו וכו'". דהיינו מנין המקור לכך שהעדים הזוממין נותנים את הכסף למי שביקשו להרשיעו, אולי יתנוהו לבית דין, והם יחליטו כפי ראות עיניהם למי ראוי ליתנו.

ומטו בבי מדרשא בשם הגאון רבי ישראל מסלנט שתירץ, דהנה טבע האדם שיקשה לו הרבה יותר להתחייב לאדם מסוים מאשר להתחייב לגוף כללי, ואם יפסקו לו לשלם להקדש או לבית דין, ייקל לו בהרבה מלשלם לפלוני חבירו.

לפי זה יתבאר היטב, דכיון שהעדים הזוממין בקשו לחייב את הנידון לשלם לתובע ולא לבית דין, לפיכך מחייב ה'כאשר זמם' שאף הם יתחייבו לאדם פלוני ולא לבית דין.

דף ע"ג ע"א

בגמ': מאי בינייהו וכו'.

הגאון רבי יצחק הכהן פיגנבוים זצ"ל מוורשא כותב בספרו יפה דעת (ע' קו):

מזה שהקשה כ"ת במס' ב"ק (ע"ג ע"א) דקאמרה הגמ' מאי בינייהו בין טעם דחידוש ובין טעם דפסידא דלקוחות, לענין מכאן ולהבא הוא נפסל, הא מצי למימר נ"מ כגון שהעיד אחד מכת זו ואחד מכת זה, דבזה ליכא חידוש דהא אפי' לרב הונא בהכחשה בכה"ג לא מצטרפי, משום דחד מינייהו פסול.

נ"ל דליכא קושיא כלל, דיש לומר דבכה"ג שהעיד אחד מכת זו ואחד מכת זו קודם זמן הכחשת כת השניה ודאי

דמצטרפין לרב הונא, דהא הראשון אוקמי בחזקת כשרות, והשני אפי' אי הכחשתו היא שקר בודאי לא נפסל אלא משעת הכחשה ואילך דאז הגיד שקר ולא מקודם, ולכן עדיין הוי חידוש בהזמה.

★★

בגמ': והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם.

כתב הראשית חכמה בהקדמתו, 'בתענית פרק ג (כא, ב) אמרו רבותינו עוד זכרונם לברכה, אבא אומנא הוה, אתי ליה שלמא כל יומא ממתבתא דרקיעא, ולאביי כל מעלי יומא דשבתא, ולרבא כל מעלי יומא דכפורי, הוה קא חלשא דעתיה דאביי על דאבא אומנא, אמרו ליה לא מצית למעבד כעובדיה, וספרו שם מעשיו.

'הרי כי עם היות שאביי ורבא בכל הגמרא הלכה כרבא חוץ מיע"ל קג"ם שהלכה כאביי, מכל מקום לענין מעשה גדלו מעשה אביי על רבא, ולכך היו נותנים לו שלום מלמעלה כל ערב שבת. וכן כמה (אנשים) אמרו שם בתענית שזכו לעולם הבא מפני המעשה'.

★★

בגמ': הוזמו על הטביחה הוא משלם תשלומי כפל והן משלמין תשלומי שלשה.

בשו"ת אגרות משה (חור"מ א' סי' י") הביא משו"ת שבות יעקב דעד שנטל שכר אחר שהעיד, אע"ג דאיסורא איכא מ"מ לא נתבטל עדותו למפרע. והקשו לו דאמאי לא חיישינן שמה שהעיד ה' בשביל השכר שנטל אחר כך.

ותירץ הגרמ"פ ז"ל דכמו דחזינן הכא דעדים שהעידו על הגניבה ואחר כדי דיבור העידו על הטביחה ומכירה, והוזמו על הטביחה ומכירה, מ"מ מה שהעידו על הגניבה קיים, והטעם דכיון שיש לו לאדם חזקת כשרות, תלינן שלאחמ"כ נתקלקלו, ובשעה שהעידו על הגניבה כשרים היו.

ומהאי טעמא כתב הש"ך (יו"ד סי' א' סק"ח) בשם התוספתא שאפילו מי שהמיר דתו, כל מה ששחט באותו יום עד שהמיר כשר, דאית ל' חזקת כשרות.